

มจร สุรนารีสาร

MCU SURANAREE JOURNAL

MSJ

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2569) VOL.4 NO.1 (JANUARY - APRIL 2026)

วิเคราะห์หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

AN ANALYSIS OF PEOPLE'S BELIEFS IN SACRED OBJECT WORSHIP
IN MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สิทธิชัย ทวีโคตร, พระมหาสุพร รักษ์ิธมฺโม, เบนจามา สุวรรณวงศ์
Sittichichai Thawikhot, Phamaha Suporn Rakkhitadhammo,
Benjamas Suwannawong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ISSN : 2985-1106 (Print) ISSN : 3088-1382 (Online)

วิเคราะห์หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

AN ANALYSIS OF PEOPLE'S BELIEFS IN SACRED OBJECT WORSHIP
IN MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สิทธิชัย ทวีโคตร¹, พระมหาสุพร รุกขิตธมโม² และ เบญจมาศ สุวรรณวงศ์³
Sittichichai Thawikhot¹, Phamaha Suporn Rakkhitadhammo² and
Benjamas Suwannawong³

(Received: August 30, 2025; Revised: April 27, 2026; Accepted: April 30, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาหลักความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท (2) ศึกษาหลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และ (3) วิเคราะห์การบูชาวัตถุมงคลตามหลักความเชื่อของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า

1) หลักความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นความเชื่อหรือศรัทธาที่ถูกต้องจะต้องเป็นศรัทธาในพระรัตนตรัย ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาจึงจะเป็นศรัทธาที่ถูกต้องในหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนให้เชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของ ๆ ตน

2) หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สังคมไทยของเรามีความเชื่อมาแต่โบราณว่าคาถาอาคม อำนาจจิต การเพ่งกลืน อำนาจพระพุทธรูปที่มาบรรจุในวัตถุมงคลนั้นเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิตของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ยึดเป็นที่พึ่งของตนเอง

3) วิเคราะห์การบูชาวัตถุมงคลตามหลักความเชื่อของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คุณค่าสำคัญมาจากความศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ปฏิบัติได้จริง สังคมไทยมีความเชื่อมาแต่โบราณว่า อำนาจพระพุทธรูปที่มาบรรจุในวัตถุมงคลนั้นเกิดจากความเชื่อความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคลนั้น

คำสำคัญ: ความเชื่อ, ประชาชน, วัตถุมงคล

Abstract

This research objectives were: (1) to study belief principles according to Theravada Buddhism, (2) to study belief principles in the worship of sacred objects among people in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, and (3) to analyze the worship of sacred objects

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา / Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. Email. sittichai.kla07@gmail.com

according to the belief principles of people in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. This research was qualitative research. The study findings revealed that:

1) Belief principles according to Theravada Buddhism are beliefs or faith that must be correct, which must be faith in the Triple Gem. Faith that is accompanied by wisdom will be correct faith in Buddhist principles. The Buddha taught to believe in karma and the results of karma, to believe that beings have karma as their own possession.

2) Belief principles in the worship of sacred objects among people in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province - Thai society has believed since ancient times that incantations, psychic powers, meditation concentration, and the power of Buddha's virtues that are contained in sacred objects serve as spiritual anchors in the lives of Thai people who follow Buddhism, serving as their own refuge.

3) Analysis of the worship of sacred objects according to the belief principles of people in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province - The important value comes from faith in the Buddha, Dharma, and Sangha, which can be truly practiced. Thai society has believed since ancient times that the power of Buddha's virtues contained in sacred objects arises from belief and faith in the sanctity of those sacred objects.

Keywords: Belief, Population sacred, Objects

บทนำ

สังคมไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยจึงมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนบแน่น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) (2561: 23-25) แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะมีหลักคำสอนที่มุ่งเน้นในด้านการพัฒนาจิตใจและด้านปัญญาเป็นสำคัญ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2558: 145) แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับการบูชาวัตถุมงคลในรูปแบบต่างๆ เช่น พระเครื่อง เครื่องรางของขลัง และวัตถุมงคลอื่น ๆ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2562: 67-68) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและศรัทธาที่ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิมของสังคมไทย ศรีศักร วัลลิโภดม (2560: 89) ในขณะที่พระพุทธศาสนาได้วางหลักธรรมศรัทธา 4 ประการ อันประกอบด้วย กัมมสัทธา (เชื่อกรรม) วิปากสัทธา (เชื่อผลของกรรม) กัมมัสสกตาสัทธา (เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน) และตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2559: 136) และแสดงออกในเรื่องคุณค่าของชีวิต เป้าหมายและวิถีชีวิตในฐานะปัจเจกบุคคลและเป็นหลักพื้นฐานในฐานะองค์ประกอบร่วมของสังคมไทย สุภาพร ณ บางช้าง (2535: 2) พระพุทธศาสนาได้แผ่กระจายออกนอกประเทศอินเดียไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียอาคเนย์ ซึ่งส่วนใหญ่ในแถบนี้มีความเชื่อทางไสยศาสตร์อยู่ก่อนแล้ว เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามา โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรม และผลที่ได้รับคนส่วนใหญ่ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาแต่อยู่ในลักษณะผนวกกับความเชื่อที่มีอยู่เดิม ระบบของความเชื่อจึงอยู่ในลักษณะร่วมกัน คือ 1) ความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์ที่กล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดและกฎแห่งกรรม 2) ความเชื่อของพระพุทธศาสนาเป็นความเชื่อในหลักธรรม และ 3) ความเชื่อทางไสยศาสตร์ซึ่งเกี่ยวกับอิทธิพลของ ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ อมรา พงศาพิชญ์ (2541: 45) ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาต่างนิยมไปบูชายังสถานที่พระพุทธองค์ประสูติ ตรัสรู้ ปฐม-

เทศนาและปรินิพพาน ได้พากันไปสังเวชนียสถานปีละมาก ๆ บรรดาพุทธศาสนิกชนที่ไปยังสังเวชนีย-สถานดังกล่าวก็ขอหาสิ่งที่เป็นวัตถุมงคลนำกลับไปบูชาที่บ้านเมืองของตน จากพวกชาวเมืองที่อยู่ใกล้เจดีย์สถานนั้น ๆ (ที.ม. (ไทย) 10/131/163) พระเครื่องเป็นสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นในรูปแบบของพุทธานุสติ เป็นเครื่องรางที่ทำขึ้นตามคติพระพุทธศาสนา มีทั้งพระพุทธรูปหรือพระรูปของพุทธสาวกผู้เป็นพระอรหันต์ และรูปของพระภิกษุทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่หรือล่วงลับดับขันธไปแล้ว ที่เป็นที่เคารพนับถือว่าเป็นเกจิอาจารย์ที่ทรงคุณวิเศษ พระเครื่องโดยทั่วไปมีขนาดเล็กพกติดตัวได้ อาจสร้างเป็นพระพิมพ์ พระพิมพ์ดินเผา หรือทำด้วยโลหะและโลหะผสม เช่น ตะกั่ว ชิน และสำริด โดยหล่อด้วยกรรมวิธีแบบโบราณ นอกจากนี้ยังรวมถึงเหรียญพระเครื่องโลหะ ทำขึ้นตามกรรมวิธีสมัยใหม่ที่เรียกกันว่าเหรียญปั๊ม เป็นที่เชื่อกันว่าพระเครื่องเหล่านี้มีฤทธิ์อำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่อาจช่วยคุ้มครองป้องกันเจ้าของหรือผู้ที่บูชาอัญเชิญติดตัวพ้นจากอันตราย ทั้งที่เป็นภัยจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ ภัยจากสัตว์ และจากมนุษย์ด้วยกันเอง ทำให้ผู้ที่บูชาติดตัวเป็นที่รักของคนทั่วไป และส่งเสริมบารมีให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงานอาชีพ พลานุภาพของพระเครื่องในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเรียกรวมได้ว่า เมตตามหานิยม ฉลอง สุนทรวาณิชย์ (2551: 2)

พระเครื่องเริ่มมีความนิยมขึ้นตั้งแต่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ พระเครื่องได้ถูกจัดสร้างขึ้นจำนวนมากอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยสันนิษฐานว่าจุดกำเนิดความนิยมของ “พระเครื่อง” เกิดขึ้นในตอนต้นของสมัยรัชกาลที่ 4 ในเหตุการณ์ที่ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว (โต พรหมรังสี) ได้เดินทางไปเยี่ยมญาติและแสวงบุญที่กำแพงเพชร จนพบกับพระภิกษุที่แตกกรูออกมาจากเจดีย์ในเขตเมืองเก่า จึงได้มาแจกจ่ายชาวบ้านและลูกศิษย์ ซึ่งส่งผลให้สถานะของ “พระพิมพ์” กลายเป็น “พระเครื่อง” ที่ผู้บูชาจะพกติดตัวเพื่อคุ้มครองจากภัยอันตรายและเป็นสิริมงคล หลังจากนั้นผู้คนในสังคมก็เริ่มนำเอาพระพิมพ์ที่แตกตามกรุต่าง ๆ นำมาใส่สร้อยห้อยคอพกติดตัวไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ด้วยความเชื่อที่ว่าพระจะคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตรายและทำให้เกิดความร่ำรวยมีโชคลาภ

ต่อมากระแสความนิยมพระเครื่องมีมากขึ้นในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากสงคราม จึงเกิดการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิต ในช่วงนั้นเกิดกระแสนิยมพระเครื่องอย่างเต็มตัว การแลกเปลี่ยนพระเครื่อง การบูชาพระเครื่อง และการสะสมพระเครื่องหรือที่เรียกกันง่าย ๆ ว่า “เล่นพระ” ในปัจจุบันแนวโน้มความนิยมพระเครื่องสูงมาก จากการประเมินแผงพระเครื่องที่มีปรากฏตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ แทบทุกแห่ง นอกเหนือจากตลาดพระเก่าแก่อย่างที่ทำพระจันทร์หรือตลาดนัดจตุจักร มีนิตยสารพระเครื่อง ตำราว่าด้วยพระเครื่องมีจำนวนมาก มีคอลัมน์พระเครื่องในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทั้งรายการวิทยุและโทรทัศน์ นำเสนอข้อมูลการประกอบพิธีกรรมวัตถุมงคลอยู่เนือง ๆ มีการประกวดพระเครื่องเสมอ ๆ ทั้งที่ก่อนหน้านี้พระเครื่อง โดยเฉพาะพระพุทธรูปและพระพิมพ์ถือเป็นสิ่งที่ห่างไกลกับผู้คนมาก เนื่องจากคติความเชื่อในเรื่องพระเครื่องในช่วงเวลานั้นเชื่อกันว่า พระพุทธรูปและพระพิมพ์มีความบริสุทธิ์มากจนมนุษย์ที่เต็มไปด้วยมลทินและความโสโครก ไม่ควรนำเอาพระพุทธรูปและพระพิมพ์ทั้งติดตัวและแม้กระทั่งเก็บไว้ในบ้าน ฉลอง สุนทรวาณิชย์ (2551: 4) หลักความเชื่อเป็นหลักที่สำคัญในการบูชาวัตถุมงคล ช่วยให้เรามีความ รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ระมัดระวังในการทำ ความดี และหลีกเลี่ยง การทำความชั่ว นอกจากนี้ ยังช่วยให้เรามีความเชื่อมั่นในพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ได้อย่างถูกต้องและไม่ละเมิดให้ข้อห้ามของการบูชาวัตถุมงคลที่ยังสอดคล้องกับหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนา วัตถุมงคลเป็นสัญลักษณ์ของพระรัตนตรัย ควรบูชาด้วยความเคารพ ไม่ใช่ด้วยความมั่งงายหรือหวังผลประโยชน์ทางโลกเพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย การบูชาวัตถุมงคล เป็นการระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตปฏิบัติตามคำสอน การบูชาวัตถุมงคลที่ถูกต้อง คือการนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

ไม่ให้ยึดติดในวัตถุวัตถุมงคลเป็นเพียงเครื่องเตือนใจ ไม่ควรยึดติดในวัตถุจนเกินไป ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมมากกว่า วัตถุมงคลในสังคมไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต โดยมีรากฐานมาจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมเรื่องไสยศาสตร์และการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2560: 1) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า วัตถุมงคลในสังคมไทยเริ่มปรากฏอย่างชัดเจนในสมัยอยุธยาตอนปลาย โดยมีการสร้างพระเครื่องและเครื่องรางของขลังเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้สวมใส่จากภัยอันตรายต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัตถุมงคลได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการสร้างพระเครื่องและวัตถุมงคลอย่างแพร่หลาย เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชน ศรีศักร วัลลิโภดม (2558: 1) ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ความนิยมในวัตถุมงคลยิ่งเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชาชนต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจในยามคับขัน นักวิชาการด้านมานุษยวิทยาได้วิเคราะห์ว่า วัตถุมงคลในสังคมไทยไม่ได้มีบทบาทเพียงแคเป็นเครื่องรางของขลังเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมของสังคมไทยด้วย นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2562: 1) โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อพื้นบ้านที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมไทยปัจจุบัน แม้สังคมไทยจะเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ แต่ความเชื่อและศรัทธาในวัตถุมงคลก็ยังคงดำรงอยู่ และมีการพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยยังคงรักษาแก่นของความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิมเอาไว้ ประมินทร์ จารูร (2563: 45-68)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาหลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อวิเคราะห์การบูชาวัตถุมงคลตามหลักความเชื่อของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในภาคสนาม โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก 3 ประการคือ

1) พระสงฆ์ 2) นักวิชาการ 3) ประชาชน โดยการจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1) พระสงฆ์	จำนวน 10 รูป
2) นักวิชาการ	จำนวน 5 คน
3) ประชาชน	จำนวน 20 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 35 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยกำหนดประเด็น คำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิเคราะห์หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต โดยนำข้อมูลทั้งจากการจดบันทึกการถอดเทปสัมภาษณ์และภาพถ่ายมาจัดระบบหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษาจากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) เพื่อทำความเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละประเด็น เพื่อวิเคราะห์หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นจึงนำข้อค้นพบมาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปที่ ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วิเคราะห์ความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีรายละเอียดในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1.หลักความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

หลักความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทมีความศรัทธาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและการพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ความเชื่อแบบงมงายที่ไร้การตรวจสอบ พระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อในสิ่งที่ตนเองได้พิจารณาและเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ให้เชื่อเพียงเพราะคำบอกเล่าหรือประเพณีที่สืบทอดกันมา ความเชื่อที่สำคัญในพระพุทธศาสนามีอยู่หลายประการ โดยหลักใหญ่คือความเชื่อในพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ พระพุทธคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้และสอนทางดับทุกข์ พระธรรมคือคำสอนที่เป็นความจริงสากล และพระสงฆ์คือหมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสอนจนบรรลุธรรม หลักความเชื่อในพระพุทธศาสนาเน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อพิสูจน์ผลแห่งธรรม เช่น การเจริญสติ สมาธิ และปัญญา เมื่อปฏิบัติแล้วเกิดความสงบและปัญญารู้แจ้ง ย่อมทำให้ความเชื่อนั้นมั่นคงยิ่งขึ้น ดังนั้นความเชื่อในพระพุทธศาสนาจึงไม่ใช่เพียงการยอมรับด้วยใจ แต่ต้องประกอบด้วยการเข้าใจและปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลในการดับทุกข์และนำพาชีวิตไปสู่ความสุขที่แท้จริงจึงมีการกราบไหว้บวงสรวงบูชาให้สิ่งเหล่านั้นหายโรคและบันดาลความสุขสวัสดิ์แก่ตน 2) ความเชื่อที่มากับศาสนาซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้ที่ตนได้รับเกี่ยวกับคำสอนและพิธีการที่เจ้าของศาสนาบัญญัติไว้หรือพระสาวกปฏิบัติจนเป็นแบบอย่างสืบมา 3) ความเชื่อเกิดจากความคิดของมนุษย์ เห็นได้จากความคิดแนวปรัชญาทางจิตวิทยาและจิตนาการอื่น ๆ ตัวอย่างทฤษฎีคำสอนของเจ้าลัทธิศาสนาที่ กล่าวถึงนรกสวรรค์ เป็นต้น ดังนั้นการนับถือบูชาพระพุทธเจ้าหรือพระอริยสงฆ์ ไม่ใช่การบูชาในฐานะเทพเจ้าผู้ดลบันดาล แต่เป็นการเคารพในคุณธรรมและความดีงามของท่าน เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นเครื่องเตือนใจให้ปฏิบัติตามคำสอน การยึดติดกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือวัตถุมงคลโดยขาดความเข้าใจในหลักกรรมและการปฏิบัติด้วยตนเอง ถือเป็นความศรัทธาที่คลาดเคลื่อนไปจากแก่นแท้ของคำสอนพระพุทธศาสนาเถรวาท

2.หลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สังคมไทยของเรา มีความเชื่อมาแต่โบราณว่าคาถาอาคม อำนาจจิต การเพ่งกลืน อำนาจพระพุทธคุณที่มาบรรจุในวัตถุมงคลนั้น เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิตของคนไทยที่นับถือศาสนา

พุทธ ยึดเป็นที่พึ่งของตนเอง การเข้าพิธีพุทธาภิเษกด้วยพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ ปัญญานุภาพ และเทวนานุภาพ จากพระอริยสงฆ์ผู้ทรงเมตตาธรรมได้อธิฐานจิตลงในวัตถุมงคลนั้นมีคุณค่า จุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นเหตุให้มีการจัดสร้างวัตถุมงคลเพื่อแจกจ่ายเป็นไปอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ คือคุณค่าและแรงจูงใจต่อความเชื่อของพุทธศาสนิกชน การบูชาวัตถุมงคลของประชาชนจังหวัดนครราชสีมามีรากฐานมาจากความเชื่อในพระรัตนตรัยและประสบการณ์การรอดพ้นจากอันตรายอย่างปาฏิหาริย์ ทำให้เกิดความศรัทธาและความมั่นใจในพลังของวัตถุมงคล วัตถุมงคลที่นิยมบูชาประกอบด้วยพระเครื่องจากงานมงคลของวัด เขี้ยวเสือกลวง เขี้ยวหมูตัน และเครื่องรางต่างๆ ที่ผ่านพิธีปลุกเสกจากพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง ความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคลเกิดจากพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ ปัญญานุภาพ และเทวนานุภาพที่พระอริยสงฆ์ได้อธิฐานจิตลงไป การบูชาวัตถุมงคลทำหน้าที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างความมั่นใจและกำลังใจในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจยามเผชิญปัญหา ประชาชนเชื่อว่าการนำวัตถุมงคลเข้าบ้านจะขับไล่สิ่งชั่วร้ายและนำความดีงามมาสู่ตนเองและครอบครัว แม้จะมีการค้าขายวัตถุมงคลที่อาจนำไปสู่พุทธพาณิชย์ แต่หลักการสำคัญคือการยึดมั่นในหลักธรรมและไม่ให้ความเชื่อนำไปสู่ความมกมายการบูชาวัตถุมงคลในจังหวัดนครราชสีมาเกิดจากประสบการณ์การรอดพ้นอันตรายและความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย ทำให้ชาวต่างชาติสนใจมาเช่าบูชาวัตถุมงคลจากไทย และสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ผู้คนหาที่พึ่งทางจิตใจมากขึ้น วัตถุมงคลมีหลายประเภททั้งพระเครื่องและเครื่องรางจากสัตว์-พืช เช่น เขี้ยวเสือกลวง เขี้ยวหมูตัน ซึ่งต้องผ่านพิธีปลุกเสกจากพระสงฆ์ วัดสร้างวัตถุมงคลเพื่อแจกในงานบุญและนำรายได้ไปบูรณะวัด ทำให้ผู้บูชามีจิตใจมั่นคง มีกำลังใจในการทำงาน และเกิดการทำบุญตอบแทนเมื่อสมหวัง การบูชาวัตถุมงคลจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่งเสริมคุณธรรม และไม่เบียดเบียนผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ควรระวังพุทธพาณิชย์ที่อาจทำลายแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และควรยึดมั่นในหลักธรรมเป็นสำคัญมากกว่าการพึ่งพาวัตถุมงคล เพราะพระพุทธรูปเจ้าทรงต้องการให้แสดงธรรมแทนการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ การบูชาวัตถุมงคลเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สะท้อนความเชื่อและจิตวิญญาณของชุมชน โดยช่วยสร้างความมั่นใจ ความสบายใจ และความปลอดภัยให้แก่ผู้บูชา พร้อมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนผ่านกิจกรรมร่วมบูชาและทำบุญ วัฒนธรรมนี้ยังเป็นเครื่องมือในการสืบทอดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่รุ่นใหม่ๆ รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการทำมาค้าดีและสร้างคุณค่าในชีวิต นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการจัดทำและจำหน่ายวัตถุมงคลที่สร้างรายได้และอาชีพให้กับชุมชน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเกิดปรากฏการณ์พุทธพาณิชย์ที่ทำให้การบูชาวัตถุมงคลกลายเป็นเชิงธุรกิจมากเกินไป จนอาจเบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์ดั้งเดิมที่เน้นการปฏิบัติธรรมและการสร้างศีลธรรม การที่ชาวต่างชาติโดยเฉพาะคนจีนให้ความสนใจวัตถุมงคลไทยมากขึ้นทำให้เกิดการขยายตลาดในเชิงธุรกิจ แต่สิ่งสำคัญคือผู้บูชาควรมีสติและศีลธรรมประกอบการบูชาเพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงตามหลักพระพุทธศาสนา

3.วิเคราะห์การบูชาวัตถุมงคลตามหลักความเชื่อของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การบูชาวัตถุมงคลในสังคมไทยเป็นการสะท้อนถึงความเชื่อและวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกมายาวนาน ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าวัตถุมงคลมีพลังคุ้มครอง ป้องกันภัยอันตราย และนำโชคลาภมาสู่ผู้ครอบครอง การบูชามักเกี่ยวข้องกับพระเครื่อง เครื่องราง และวัตถุศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการปลุกเสกจากพระเกจิอาจารย์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การบูชายังสะท้อนถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในท้องถิ่น คนไทยมักนำวัตถุมงคลมาตั้งในบ้าน สำนักงาน หรือพกติดตัวเพื่อเป็น

เครื่องเตือนใจและแรงบันดาลใจ การปฏิบัติเช่นนี้จึงเป็นทั้งความเชื่อส่วนบุคคลและการแสดงออกทางสังคมที่สร้างความรู้สึกปลอดภัยและความสงบในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนและรวบรวมวัตถุมงคลยังสร้างชุมชนและความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น การบูชาจึงไม่ใช่เพียงเรื่องความเชื่อส่วนตัวแต่เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของคนไทยอย่างชัดเจนในมุมมองของผู้วิจัยการบูชาวัตถุมงคลในทางพระพุทธศาสนาด้านทำความดี เป็นการนำเอาข้อห้ามของวัตถุมงคล และการยึดวัตถุมงคลเป็นสรณะซึ่งเมื่อกล่าวถึงสรณะในพระพุทธศาสนา ก่อนที่จะกล่าวถึงวัตถุมงคลควรจะได้กล่าวถึงมงคลในพระพุทธศาสนาด้วย เนื่องจากมงคลหมายถึง เหตุอันทำให้เกิดความสุข ในมงคลสูตรมิได้เพ่งเล็งที่ตัววัตถุแต่เน้นไปที่หลักปฏิบัติตามหัวหน้าโดยตรงว่า ถ้าปฏิบัติตามแล้วจะมีแต่ความสุข ความเจริญ ดังนั้นการที่บุคคลจะได้รับสิ่งอันเป็นมงคลคือความสุขความเจริญนั้น มิได้อิงอาศัยวัตถุมงคลคือสิ่งของ อย่างใดอย่างหนึ่งเลย แต่ให้ยึดหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติโดยตรง แม้หากจะยึดถือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นสรณะก็มีเพียงพระรัตนตรัยเพื่อเป็นอนุสสติเป็นแรงจูงใจให้เข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรมเท่านั้น ดังนั้นการใช้วัตถุมงคลในทางพระพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านอารมณ์ในการปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริงนั้น ผู้สร้างพระเครื่องควรจะต้องหมั่นปฏิบัติธรรมฝึกหัด อบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูงอยู่เสมอ ซึ่งหากได้พิจารณาตามหลักอภิจิตตสิกขาเห็นได้ว่าใน กระบวนการสร้างพระเครื่องให้สำเร็จสมบูรณ์ตามแบบแผนของโบราณจารย์อย่างแท้จริงนั้นผู้สร้างและผู้ศรัทธา วัตถุมงคลจะต้องฝึกสมาธิภาวนาอย่างยิ่งยวด อย่างห้อยก็มีจิตอยู่ในพุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติ เป็นต้น ส่วนผู้ใช้วัตถุมงคลนั้นด้วยเหตุนี้การใช้พระเครื่องให้ได้อย่างสมบูรณ์แท้จริงนั้น ผู้ใช้พระเครื่องจึงต้องพยายามทำใจให้เป็นเครื่องรับกระแสพระที่ดีคือทำใจให้อยู่กับพระอยู่เสมอและปฏิบัติภาวนาอยู่ในพุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติอยู่เสมอทำใจให้ใสสะอาดไม่ขุ่นมัวอยู่เสมอจึงจะสามารถใช้วัตถุมงคลได้เต็มที่

อภิปรายผล

ศึกษาหลักความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท ความเชื่อหรือศรัทธาที่ถูกต้องจะต้องเป็นศรัทธาในพระรัตนตรัย หรือในคุณของพระรัตนตรัยอย่างไม่มีวันไหว หรือเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาจึงจะเป็นศรัทธาที่ถูกต้องศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนให้เชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของ ๆ ตน และเชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าและว่าเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ให้ใช้สติพิจารณาด้วยเหตุและผลที่สอดคล้อง พรชัย ศรีวิไลกุล (2565: 2) แนวความคิดเรื่องอานุภาพและความเชื่อเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท อิทธิปาฏิหาริย์เป็นปาฏิหาริย์เกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์ เป็นต้นว่าเหาะเหินเดินอากาศได้ เป็นฤทธิ์ที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจจิตที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี อิทธิปาฏิหาริย์ ถึงแม้ไม่ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องพ้นจากทุกข์แต่พระองค์ทรงใช้ฤทธิ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการประกาศศาสนา และชักนำคนให้เข้าสู่อนุสาสนีปาฏิหาริย์ อานุภาพของอาเทศนาปาฏิหาริย์ถือว่าเป็นฤทธิ์อีกชนิดหนึ่งที่พระองค์ไม่โปรดให้สาวกแสดง แต่พระองค์ทรงใช้อยู่บ้างในบางกรณีเพื่อเป็นบันไดชักนำให้ก้าวขึ้นสู่ออนุสาสนี อานุภาพของอนุสาสนีปาฏิหาริย์ เป็นปาฏิหาริย์ที่สูงส่งดังตามหลักพุทธศาสนาเป็นปาฏิหาริย์ที่เกี่ยวข้องกับคำสอนศาสนานั่นการปฏิบัติ มิใช่สอนให้คนงมงาย หรือหวังผลตอบแทนจากผู้มีฤทธิ์จะมาดลบันดาลให้ใครที่หวังผลเช่นนี้ มิใช่พุทธที่แท้จริง เพราะพุทธศาสนาไม่มีคำว่า ดลบันดาล ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับหลักกฎแห่งกรรม ความเชื่ออิทธิปาฏิหาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์ในสมัยพุทธกาลสมัยนั้นเชื่อว่า พระอรหันต์คือผู้วิเศษ ผู้วิเศษคือผู้มีฤทธิ์ มีปาฏิหาริย์ดลบันดาลทำอะไรต่าง ๆ ได้ ความเชื่อเกี่ยวกับคำสอนอนุสาสนีปาฏิหาริย์ ชาวพุทธเชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า อนุสาสนีปาฏิหาริย์ ถือว่าเป็นปาฏิหาริย์ชั้นสุดยอดในบรรดาปาฏิหาริย์ทั้งสามเพราะ อนุสาสนีปาฏิหาริย์ทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญา ไม่ถือมงคลตื่นข่าวพระองค์สอนว่า

ความสุขและความทุกข์ของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับกรรม คือ การกระทำไม่มีใครเป็นผู้บันดาล ให้เกิดขึ้นศรัทธาในพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่ใช่ความเชื่อมากมาย แต่เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผลและปัญญา ศรัทธาที่ต้องจะนำไปสู่การพัฒนาปัญญาให้สูงขึ้นจนถึงการหลุดพ้นจากทุกข์ศรัทธาในเถรวาทมี 4 ประเภทหลัก ได้แก่ กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ว่าการกระทำมีอยู่จริง วิปากสัทธา เชื่อในผลของกรรม ว่าทำดียอมได้ผลดี ทำชั่วยอมได้ผลชั่ว กัมมัสสกาตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ว่าพระองค์ทรงเป็นผู้ค้นพบความจริงและหนทางดับทุกข์ด้วยพระองค์เองโดยชอบ การนับถือบูชาพระพุทธเจ้าหรือพระอริยสงฆ์ ไม่ใช่การบูชาในฐานะเทพเจ้าผู้ดลบันดาล แต่เป็นการเคารพในคุณธรรมและความดีงามของท่าน เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นเครื่องเตือนใจให้ปฏิบัติตามคำสอน การยึดติดกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือวัตถุมงคลโดยขาดความเข้าใจในหลักกรรมและการปฏิบัติด้วยตนเอง ถือเป็นการศรัทธาที่คลาดเคลื่อนไปจากแก่นแท้ของเถรวาทที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุรศักดิ์ ขนติธมโม (กุนากุล) (2567: 1) ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์เป้าหมายของพุทธวิธีการสอนในทีมนิกาย มหาวรรค พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพุทธบริษัทให้รู้จักอริยสัจมีทุกข์เป็นต้น เพื่อผลักดันเป้าหมายระดับเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุดให้เกิดแก่พุทธบริษัทด้วยหลักธรรมมีศีลที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติให้สุจริตทางกายวาจาและใจ สมาธิเป็นการอบรมจิตให้สงบ ปัญญาเป็นสิ่งที่เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวงตามเป็นจริง เพื่อให้ถึงการดำเนินชีวิตได้เกิดความรู้คู่คุณธรรม รวมถึงการสอน ฝึกฝนบุคคลให้เกิดปัญญาที่แท้จริง เพื่อนำปัญญาที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสำเร็จในด้านโลกียะ และด้านโลกุตระ ตามศักยภาพหรือบารมีของแต่ละบุคคลที่ได้บำเพ็ญเพียรสะสมมา ในปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาวัตถุมงคลในพระพุทธศาสนา ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยอย่างแพร่หลายและมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม และไสยศาสตร์ โดยสามารถสรุปลักษณะสำคัญ ความเชื่อเรื่องวัตถุมงคลในปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยที่สอดแทรกอยู่ในพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของพระครูวิศาลสรนาท (อุดม อติพล) (2565: 1) ได้ศึกษาเรื่องศึกษาคคุณค่าและแรงจูงใจต่อความเชื่อวัตถุมงคลของพุทธศาสนิกชนที่มีความเชื่อความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคล ปัจจุบันการสร้างวัตถุมงคล มีวัตถุประสงค์ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นพุทธพาณิชย์ คุณค่าแรงจูงใจต่อความเชื่อในวัตถุมงคลของพุทธศาสนิกชน ผู้ที่บูชาวัตถุมงคลมีประสบการณ์แล้วคลาดปลอดภัยจากภยันตราย หรือรอดชีวิตราวปาฏิหาริย์

ด้วยเหตุนี้ชาวต่างชาติ จึงมาเข้าบูชาวัตถุมงคลจากประเทศไทย อีกทั้ง สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้จิตใจของชาวพุทธอ่อนไหว อ่อนแอ คนส่วนมากเลือกที่จะหาที่พึ่งไปที่วัตถุมงคล คุณค่าสำคัญมาจากความเชื่อความศรัทธา ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ปฏิบัติได้จริง เห็นได้เฉพาะบุคคล มีแรงจูงใจมั่นใจ เมื่อมีวัตถุมงคลจะไม่ประสบอันตราย ประสบแต่ความสำเร็จ คนทั่วไปจึงยอมรับในวัตถุมงคลอย่างสนิทใจ แม้จะมีทั้งด้านดีและไม่ดี แต่หากเข้าใจอย่างถูกต้องและใช้ด้วยสติ ก็สามารถเป็นเครื่องมือเสริมศรัทธาและกำลังใจได้อย่างเหมาะสม พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเองในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน เพื่อพัฒนาปัญญาให้เห็นแจ้งในกฎธรรมชาติและหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ด้วยคามเพียรของตนเองในที่สุดศึกษาหลักความเชื่อการบูชาวัตถุมงคลของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ที่บูชาวัตถุมงคลมีประสบการณ์แล้วคลาดปลอดภัยจากภยันตราย หรือรอดชีวิตราวปาฏิหาริย์ ด้วยเหตุนี้ชาวต่างชาติ จึงมาเข้าบูชาวัตถุมงคลจากประเทศไทยที่สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของพระมหาพิชัยยุทธ สุขขุทมน (สุขเพี้ย) (2565: 2) ได้ศึกษาเรื่องศึกษาวิเคราะห์พลวัตพิธีกรรมการบายศรีสู่ขวัญเชิงพุทธของชุมชนบ้านโคก อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี พลวัตพิธีกรรมการบายศรีสู่ขวัญเชิงพุทธของชุมชนบ้านโคก เป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญกับชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามสถานการณ์และโอกาสต่าง ๆ โดย

ผ่านกระบวนการเลือกสรรโดยธรรมชาติและเป็นการขับเคลื่อนด้วยความศรัทธา ความเชื่อ ของคนในชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์และรวมแนวคิดของปราชญ์ชาวบ้านและคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้จิตใจของชาวพุทธอ่อนไหว อ่อนแอ คนส่วนมากเลือกที่จะหาที่พึ่งไปที่วัดอุดมคณ คุณค่าสำคัญมาจากความเชื่อ ความศรัทธา ในพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ปฏิบัติได้จริง เห็นได้เฉพาะบุคคลมีแรงจูงใจมั่นใจ เมื่อมีวัดอุดมคณจะไม่ประสบอันตราย ประสบแต่ความสำเร็จ คนทั่วไปจึงยอมรับในวัดอุดมคณอย่างสนิทใจ ย่อมมีวัดอุดมคณที่มีความหลากหลาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น เพราะการที่ประชาชนชาวจังหวัดนครราชสีมาจะนับถือ แล้วนำมาบูชา นั่น ประชาชนจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจว่าแต่ละอย่างนั้นมีข้อดีอย่างไร และผ่านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนามีพระเกจิดังปลุกเสก จึงเกิดความเชื่อความศรัทธาในวัดอุดมคณนั้น หรือผ่านพิธีกรรมการปลุกเสกที่สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ พระสมพร ธมมปญโญ (จิระวิไลกาญจน์) (2565: 1) ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อในการบูชาพระเครื่องของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม การบูชาพระเครื่อง มีคุณค่าต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้หนักแน่นมั่นคง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อต้องเผชิญต่ออันตรายใด ๆ ก่อให้เกิดศรัทธาประทับแน่นอยู่ในพระรัตนตรัย ช่วยให้มีการพัฒนาในด้านจิตใจให้สูงขึ้น เพราะคติที่ว่าอำนาจพุทธคุณ พระเครื่องจะรักษาคุ้มครอง แต่ผู้เจริญด้วยศีลธรรม คุณค่าในด้านการพัฒนาสติปัญญา ทำให้ผู้บูชาพระเครื่องย่อมได้รับประโยชน์ในด้านสติปัญญาทางด้าน ประวัติศาสตร์ พระพุทธประวัติ และพุทธศิลป์ในองค์พระ ประติมากรรม สกulpture ต่าง ๆ ความเชื่อหรือความศรัทธาในพระเครื่อง หรือพระบูชาต่าง ๆ มีส่วนช่วยในการพัฒนาจิตใจของคน และในส่วนของสติปัญญา คนดีจะมีศีล คนมีศีล ก็จะทำให้มีสมาธิ เมื่อมีสมาธิก็จะทำให้เกิดปัญญา ในอันจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การบูชาวัดอุดมคณนั้นก็เพื่อจะเป็นการกระทำกิจกรรมดี ๆ ทุกวันพระเช่น การนั่งสมาธิในห้องพระเพื่อที่จะเป็นการฝึกสมาธิในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสุขในการใช้ชีวิต ความเชื่อที่ว่า การนำสิ่งที่เป็นมงคลเข้ามาในบ้านนั้นจะเป็นการนำสิ่งชั่วร้ายออกจากบ้าน และในการดำเนินชีวิตนั้นก็จะมีแต่เรื่องดี ๆ เข้ามา ทั้งต่อตนเองและครอบครัว เพราะเชื่อว่าพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในหลาย ๆ วัดนั้นได้มีการจัดขึ้นเพื่อปลุกเสกวัตถุมงคลให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์กับวัตถุมงคลที่ได้จากการร่วมงานมงคล เช่น การร่วมงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานฉลองพระอุโบสถ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉลอง สุนทรวาณิชย์. (2551). ศึกษา รู้จัก วิพากษ์ คนชั้นกลาง รวมบทความจากการ สัมมนาทางวิชาการ กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉลอง สุนทรวาณิชย์. (2551). นวัตกรรมพระเครื่องไทย: ก่อนจะเป็นอุตสาหกรรมพระเครื่อง. เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการ “โลกของอิสลามและมุสลิมในอุษาคเนย์”
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2562). พุทธศาสนาในวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2562). วัตถุมงคลกับสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ปรมินท์ จารุวรรณ. (2563). พลวัตความเชื่อเรื่องวัตถุมงคลในสังคมไทย. วารสารมนุษยศาสตร์.
- พรชัย ศรีไกรกุล. (2565). “ศึกษาการใช้ปฏิหาริย์ 3 ในพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมไทย”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสาละสรนาท (อุดม อติพโล). (2565). “ศึกษาคุณค่าและแรงจูงใจต่อความเชื่อวัตถุมงคลของพุทธศาสนิกชน”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2558). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พระมหาพิชัยยุทธ สุขวฑฒโน (สุขเพี้ย). (2565). “วิเคราะห์พลวัตพิธีกรรมการบายศรีสู่ขวัญเชิงพุทธของชุมชนบ้านโคก อำเภอสว่างคอม จังหวัดอุดรธานี” บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุหิตย์ อาภากร. (2560). พระเครื่องและวัตถุมงคลในพระพุทธศาสนาเถรวาท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระมหาสุรศักดิ์ ขนติธมโม (กุนากุล). (2567). “วิเคราะห์เป้าหมายของพุทธวิธีการสอนในทีมนิกายมหาวรรค”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมพร ธมมปญโญ (จิระวิไลกาญจน์). (2565). “วิเคราะห์ความเชื่อในการเข้าบูชาพระเครื่องของประชาชนในอำเภอมือง จังหวัดนครปฐม” บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2558). ประวัติศาสตร์วัตถุมงคลในสยามประเทศ. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2560). ความเชื่อพื้นบ้านกับพระพุทธศาสนาในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). พระพุทธศาสนาในอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- สุภาพรพรณ ฌ บางช้าง. (2535). พุทธธรรมที่เป็นรากฐานไทยสมัยสุโขทัยถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยในแนว มานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.